

ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی

زبان خارجی

مجموعه راهنماهای تولید کتاب‌های آموزشی - ۶

ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی
راهنمای تولید کتاب‌های آموزشی برای
ناشران نویسندگان و معلمان مؤلف

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات کمک‌آموزشی
تایستان ۸۳

مقدمه

با ورود به هزاره سوم میلادی، پیشرفت‌ها و تجربیات نوین آموزشی، این امکان را فراهم ساخته است که سخن گهربار پیامبر(ص)، «ز گهواره تا گور دانش بجوی»، یا به عبارت دیگر «یادگیری مادام‌العمر»، مصداق عملی یابد. امروزه یادگیری به زمان حضور در مدرسه محدود نمی‌شود، بلکه همان‌طور که در گزارش کمیسیون بین‌المللی درباره‌ی آموزش برای قرن بیست و یکم با عنوان «یادگیری، گنج درون» (Dolors، ۱۹۹۵) بیان شده است، یادگیری تمام جنبه‌های حیات انسان را دربرمی‌گیرد. تحقق چنین امر خطیری بدون بازاندیشی، بازسازی ساختارها و بازآفرینی مؤلفه‌های نظام آموزشی و زیرساخت‌های آن، بعید می‌نماید.

یکی از مهم‌ترین و رایج‌ترین منابع تحقق یادگیری مؤثر و پایدار در کشورمان، کتاب‌های آموزشی هستند. یادگیری اطلاعات از طریق کتاب، علی‌رغم گسترش اینترنت همچنان اهمیت خود را حفظ کرده است. (گائیه وریس، ترجمه مهجور، ۱۳۷۸).

کتاب‌های آموزشی توانسته‌اند، در کنار ابزار پیچیده و سریع توسعه یافته‌ی رسانه‌ای در سراسر نظام‌های آموزشی جهان همچنان اهمیت خود را حفظ کنند و به تحقق یادگیری در سطوح مختلف فراگیران بپردازند.

در حال حاضر، «سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش»، به عنوان یکی از مؤسسات بزرگ علمی فرهنگی و آموزشی کشور، در امر پژوهش، برنامه‌ریزی، تولید و ارزشیابی کتاب‌های آموزشی نقش عمده‌ای دارد. این سازمان، علاوه بر ساماندهی امور تولید و نشر کتاب‌های آموزشی، امر راهنمایی و جهت‌دهی به دست‌اندرکاران امور چاپ

و نشر، در راستای تولید کتاب‌های آموزشی مناسب و مورد نیاز نسل دانش‌آموزی، اولیاء، معلمان و کارشناسان آموزشی سراسر کشور را بر عهده دارد. آنچه در مجموعه‌ی حاضر فراهم شده است، تلاشی مقدماتی برای نیل به این مقصد می‌باشد. امیدواریم با نظرات ارشادی و اصلاحی کلیه‌ی صاحب‌نظران امر تعلیم و تربیت، در گام‌های بعدی، این تلاش‌ها کامل‌تر شوند و به سمت تحقق هدف‌های متعالی و آرمانی نظام آموزشی کشور پیش روند.

دفتر انتشارات کمک‌آموزشی

انواع کتاب‌های آموزشی زبان خارجی

منظور از کتاب‌های آموزشی در این نوشته، کتاب‌های غیردرسی هستند که به دو دسته تقسیم می‌شوند:

الف) کتاب‌های کمک‌آموزشی

۱. کتاب‌های دانش‌افزایی، مهارتی و روشی برای معلمان و

کارشناسان که در آن‌ها موارد زیر مدنظر قرار گرفته‌اند:

- ارائه یافته‌های جدید در جهت آموزش زبان خارجی و نیز آزمون‌سازی؛
- ارائه اطلاعات اضافی برای افزایش دانش زبانی معلمان و کارشناسان؛
- ارائه فنون آموزش و سنجش زبان خارجی و تمرین آن‌ها برای افزایش توانایی‌های تدریس معلمان و توجه به این مهارت‌ها برای کارشناسان؛

۲. کتاب‌های روش تدریس یا راهنمای معلم که در آن‌ها این

موارد مدنظر قرار گرفته‌اند:

- کمک به معلم در فهمیدن هدف‌ها و روش تدریس کتاب درسی؛
- ارائه پاسخ‌های درست یا پیشنهادی به همه تمرینات کتاب درسی؛
- ارائه مطالبی برای کمک معلم به فراگیران در کاربرد زبان شفاهی (گفتاری)؛
- ارائه تمرینات کافی برای تقویت نکات دستوری، واژگان و درک خواندن دانش‌آموزان؛
- ارائه پیشنهادهایی به معلم برای دوره کردن درس‌های قبلی و معرفی درس جدید؛
- ارائه پیشنهادهایی برای آموزش تلفظ و آهنگ جملات؛
- راهنمای معلم در کشف اشتباه‌های خاص نوشتاری دانش‌آموزان و نحوه ارزیابی از نوشته‌های آنان؛
- ارائه مطالبی در زمینه مقایسه زبان خارجی با زبان مادری فراگیران؛

• استفاده از تجزیه و تحلیل خطاهای دانش‌آموزان.
۳. کتاب‌های تکمیلی به منظور دانش‌افزایی دانش‌آموزان که در آن‌ها، دانش‌آموزان با استفاده از مطالب آموخته شده در کتاب درسی، به خواندن متن‌هایی می‌پردازند که در آن‌ها، نکات دستوری و واژگان مورد استفاده در کتاب درسی به کار رفته‌اند.

۴. **کتاب‌های مرجع** شامل فرهنگ لغات یا کتاب‌های گرامری می‌شود که برای رفع اشکال مورد استفاده فراگیران قرار می‌گیرند.

ب) کتاب‌های کمک‌درسی

۱. **کتاب‌های تمرین به منظور تثبیت آموخته‌ها و تقویت و آموزش جبرانی فراگیران:** تألیف و تدوین یافته‌اند. این کتاب‌ها با طراحی انواع تمرین‌ها و فعالیت‌های کافی موجب می‌شوند که دانش‌آموزان با حل تمرینات مربوط به هر درس، از کتاب درسی برای تثبیت یادگیری استفاده کنند.

۲. **کتاب‌های سنجش و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان:** که به معلمان زبان خارجی کمک می‌کنند تا از نمونه سؤال‌هایی که در این کتاب‌ها وجود دارند، برای ارزشیابی از آموخته‌های دانش‌آموزان استفاده کنند. معلمان با استفاده از این کتاب‌ها با شیوهی ارزشیابی نیز آشنا خواهند شد.

ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی

الف) ویژگی‌های عمومی

ویژگی‌های عمومی آن دسته از ویژگی‌ها هستند که فارغ از دسته‌بندی‌های قبل می‌توان برشمرد. این ویژگی‌ها عبارتند از:

۱. ساختار فیزیکی و کیفیت چاپ کتاب

شکل ظاهری و فیزیکی کتاب، از عوامل جذاب و برانگیزاننده است. برخورد اولیه مخاطب با کتاب، از طریق شکل ظاهری آن آغاز می‌شود. «شکل» مانند پنجره‌ای است که مخاطب را به دنیای کتاب و محتوای آن وارد می‌کند. در این رابطه، عوامل زیر باید مورد توجه قرار گیرند:

۱-۱. جذابیت ظاهری طرح روی جلد و ارتباط آن با محتوای کتاب؛

۱-۲. قطع کتاب و مناسب بودن آن با محتوا و شرایط گروه سنی؛

۱-۳. هماهنگی قطع، شکل ظاهری و استحکام فیزیکی کتاب با سن مخاطبان و نوع کاربرد؛

۱-۴. کیفیت صفحه‌آرایی و زیباسازی که خود شامل این موارد است:

- صفحه‌آرایی باید به گونه‌ای باشد که به ایجاد انگیزه، آسان‌خوانی، ایجاد نظم فکری در مخاطب کمک کند تا او بتواند در پیگیری مطالب موفق عمل کند؛

- نوع حروف و اندازه آن‌ها با ویژگی‌های سنی مخاطب هماهنگ باشد؛

- به فاصله‌های بین حرف‌ها و سطرها توجه شود؛

- از محرک‌های بصری برای ایجاد انگیزه استفاده شود؛

- تصویرها به نحو موزونی در سراسر متن توزیع شوند؛

- بین تعداد تصویرها و حجم متن نوشته شده، تناسب برقرار باشد.

۲. زبان و بیان کتاب

زبان، بخش مهمی از فرهنگ جامعه است. زبان ابزار برقراری ارتباط است. با توجه به اهمیت زبان، متن اثر باید از ویژگی‌های زیر برخوردار باشد:

۲-۱. روانی و صحت به لحاظ زبانی؛

۲-۲. سادگی و روانی به لحاظ برقراری ارتباط مناسب با مخاطب؛

۲-۳. تناسب سطح واژگان و نکات دستوری، با سن و دوره‌ی تحصیلی؛

۲-۴. تناسب و انطباق رسم‌الخط آن با رسم‌الخط مورد قبول وزارت آموزش و پرورش.

۳. استفاده از جدول، نمودار، شکل و تصویر

استفاده از این ابزار در حد لزوم، برای انتقال مفاهیم و پیام‌ها و پرورش مهارت‌های زبانی (فهمیدن، صحبت کردن، خواندن و نوشتن)، نه تنها از لحاظ زیبایی، انگیزه‌های بصری خوشایندی به وجود می‌آورد، بلکه در انتقال محتوا و پیام‌های مورد نظر نیز می‌تواند نقش مؤثری ایفا کند تا به توسعه‌ی مفاهیم و یادگیری بهتر و مؤثرتری یاری دهد. بنابراین لازم است که به این ویژگی‌های توجه شود.

۳-۱. کیفیت تصویرها، جدول‌ها و... از نظر جلب توجه و روشن بودن پیام؛
۳-۲. مناسب بودن تعداد شکل‌ها، تصویرها و... با توجه به گروه سنی مخاطب؛

۳-۳. سازگاری و هماهنگی تصویرها، جدول‌ها و... با متن؛
۳-۴. رعایت شوؤن اجتماعی اقشار متفاوت و بهره‌گیری مناسب از عکس‌ها به لحاظ نوع جنسیت، اقوام گوناگون و موارد مشابه.

۴. کیفیت مناسب «سازماندهی محتوا»

در واقع «سازماندهی محتوا» شامل برقراری ارتباط منطقی و منسجم میان اجزای متفاوت محتوا و کاربرد رویکردها و روش مناسب در ارائه محتواست که به یادگیری مؤثر می‌انجامد. در این زمینه لازم است به ویژگی‌های زیر توجه شود.

۴-۱. هماهنگی عنوان اثر با محتوا و پیام آن؛
۴-۲. هماهنگی عنوان هر فصل یا بخش با محتوای آن؛

۳-۴. وضوح و درستی شناسنامه که جمعیت و شرایط مخاطب را مشخص کند؛

۴-۴. کیفیت مقدمه که شامل موارد زیر است:

- معرفی موضوع اثر؛
- شرح اهمیت و ضرورت موضوع؛
- توصیه‌های احتمالی برای استفاده بهینه از اثر؛
- ذکر هدف‌های پنهان یا آشکار آموزشی اثر.

۴-۵. میزان انسجام ساختار اثر، رعایت اصول تدوین کتاب و رعایت نظم منطقی در ارائه فصول (پیشگفتار، مقدمه، فهرست، فصل‌بندی، ذکر منابع و مآخذ، واژه‌نامه، کتابنامه و...).

۴-۶. متن محتوا که شامل این موارد است:

- روزآمد و نو بودن محتوای اثر؛
- دارا بودن پیوستگی و انسجام موضوعی در فصل‌های گوناگون اثر؛
- توجه به پیش‌آموخته‌ها و پیش‌دانسته‌های احتمالی مقطع سنی، به هنگام طرح یک اندیشه یا مهارت؛
- تناسب محتوا با علاقه و نیازهای متعادل دانش‌آموزان؛
- صحیح بودن محتوا به لحاظ علمی.

ب) ویژگی‌های اختصاصی

آن دسته از ویژگی‌ها که از تعریف و نقشی که هر یک از انواع آثار بر عهده دارند، برگرفته شده‌اند.

۱. کتاب‌های دانش‌افزایی، حرفه‌ای برای معلمان و کارشناسان

تعریف: کتاب‌هایی هستند که برای دانش‌افزایی دبیران زبان خارجی در زمینه‌های گرامر، واژگان، درک مطلب و یا در زمینه‌های یادگیری، تدریس و آزمون‌سازی توجه خاص دارند. معلمانی که هم با نظریه‌ها و هم با شیوه‌های گوناگون روش تدریس آزمون‌سازی آشنا هستند. در راهنمایی دانش‌آموزان خود مؤثرترند.

ویژگی‌ها عبارتند از:

- محتوای کتاب با نیازهای حرفه‌ای معلمان در رشته زبان خارجی هماهنگی دارد؛
- مباحث کتاب به شرح تکنیک‌های روش تدریس و روش ارزشیابی زبان خارجی می‌پردازند و آن‌ها را برای معلمان تفسیر و تبیین می‌کنند؛
- اطلاعات مربوط به دانش پایه را برای تدریس زبان خارجی در اختیار معلمان می‌گذارد؛
- محتوای کتاب به بهبود فرآیند تدریس معلمان از طریق حل مشکلات آموزشی آن‌ها کمک می‌کند.

۲. کتاب‌های روش تدریس یا راهنمای معلم

تعریف: کتاب‌هایی که دبیران خارجی را دقیقاً راهنمایی می‌کنند، برای ارائه هر درسی یا نکته درسی، چه تکنیک‌هایی را به کار ببرند. بنابراین، این نوع کتاب‌ها راهنمای مفیدی برای معلمان هستند.

ویژگی‌ها عبارتند از:

- محتوای کتاب توانمندی معلم را در جهت طراحی فعالیت‌های کلاسی برای دانش‌آموزان، افزایش می‌دهد؛
- پروژه‌هایی درباره کار و فعالیت برای دانش‌آموزان ارائه می‌دهد و به معرفی مواد و منابع مکمل می‌پردازد؛

- به معلم کمک می‌کند که هدف‌ها و روش تدریس کتاب درسی را بفهمد؛
- برای دوره‌ی درس‌های قبلی و معرفی درس جدید پیشنهادهایی در اختیار معلم قرار می‌دهد؛
- برای تدریس تلفظ، آهنگ جملات، واژگان و نکات دستوری، پیشنهادهایی برای معلم دربردارد؛
- پاسخ‌های درست یا پیشنهادی تمام تمرین‌های کتاب درسی را در اختیار معلم قرار می‌دهد؛
- حاوی تمرین‌های متنوع و کافی برای تقویت نکات دستوری ارائه شده در کتاب درسی و نیز مطالبی برای تقویت زبان گفتاری و نوشتاری فراگیران است؛
- واژه‌نمایی دارد که به معلم راهنمایی می‌کند تا بدانند در کتاب درسی، چه واژه‌ها، نکته‌های دستوری و عنوان‌هایی وجود دارند.

۳. کتاب‌های تکمیلی به منظور دانش‌افزایی دانش‌آموزان

تعریف: محتوای این کتاب‌ها برای پروراندن مهارت‌های شنیدن، صحبت کردن، خواندن و نوشتن فراگیران فرصت‌هایی ایجاد می‌کند. ویژگی بارز این نوع کتاب‌ها، ارائه اطلاعات فراتر از چارچوب‌های کتاب و برنامه درسی است.

ویژگی‌ها عبارتند از:

- فعالیت‌های مربوط به خواندن و نوشتن را مطابق نظام آموزشی مدرسه‌های کشور ارائه می‌دهد؛
- متن‌های جالبی برای استفاده‌کنندگان پیشنهاد می‌کند؛
- متن‌های ارائه شده در آن‌ها، شامل نکات جدید دستوری و واژگان معرفی شده در پایه مربوطه هستند؛

- فعالیت‌های نوشتاری موجود در آن، موجب تقویت فعالیت‌های مربوط به سایر مهارت‌های زبانی می‌شوند؛
- از واژه‌نما به نحو احسن استفاده می‌کند؛
- با نوار یا سایر مواد آموزشی مناسب همراه است.

۴. کتاب‌های مرجع قابل استفاده برای دانش‌آموزان

تعریف: این کتاب‌ها می‌توانند به عنوان منابع و مراجع مور استفاده دانش‌آموزان قرار گیرند.

ویژگی‌ها عبارتند از:

- به نیازهای علمی دانش‌آموزان توجه کافی دارد؛
- به رشد و توسعه‌ی علمی فراگیران کمک می‌کند؛
- از تصویرها، شکل‌ها و... برای انتقال سریع‌تر و مؤثرتر مطالب به فراگیران بهره می‌برد؛
- به نیازهای اطلاعاتی برانگیخته شده به هنگام مرور برنامه‌های درسی پاسخ می‌دهد؛
- به کنجکاوی‌های فراگیران درباره زبان خارجی پاسخ مناسب می‌دهد؛
- مجموعه‌ای مدون از دانش واژگان یا نکات دستوری ارائه می‌دهد.

۵. کتاب‌های تمرین به منظور تثبیت آموخته‌ها و تقویت و

آموزش جبرانی دانش‌آموزان

تعریف: کتاب‌هایی به منظور ایجاد فرصت برای تثبیت آموخته‌ها تألیف و تدوین می‌شوند. این کتاب‌ها با طراحی انواع تمرین‌ها و فعالیت‌های کافی موجب می‌شوند که دانش‌آموزان با حل تمرین‌های مربوط به هر درس، در جهت تثبیت یادگیری قدم بردارند. وجود تفاوت‌های فردی، مهم‌ترین دلیل

برای ضروری ساختن تهیه کتاب‌های تمرین است؛ زیرا این کتاب‌ها فرصت لازم برای تمرین را به تمام دانش‌آموزان می‌دهند.

ویژگی‌ها عبارتند از:

با نوآوری در ارائه فعالیت‌ها و تمرین‌های جدید، کمبودهای احتمالی کتاب‌های درسی را جبران می‌کند؛

• با ارائه الگوهای مناسب یادگیری، نیروی خلاقیت‌های دانش‌آموزان را می‌پروراند؛

• در تدوین و سازماندهی مطالب، سطح دشواری را رعایت می‌کند؛

هیچ‌گونه تناقضی با مطالب مندرج در کتاب درسی فراگیران ندارد؛

• حجم مطالب، با توانایی‌های فراگیران در پایه مربوطه متناسب است؛

• پیوستگی مطالب بین هر درس و درس‌های قبل و بعد رعایت می‌شود؛

• برای دانش‌آموزان خیلی ضعیف و خیلی قوی مطالب متناسب دارد و از ارائه تمرین‌های تکراری و بی‌مورد و نیز حل تمرین‌های موجود در کتاب، خودداری کرده است؛

• از دانش‌آموزان توقع پاسخ‌های خلاق دارد.

۶. کتاب‌های ارزشیابی و سنجش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان

تعریف: کتاب‌هایی برای استفاده معلمان که در جهت مجموعه هدف‌های آموزش و پرورش، به منظور ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس زبان خارجی منتشر می‌شوند.

ویژگی‌ها عبارتند از:

• مجموعه آزمون‌ها و پرسش‌های آن به عنوان ابزار جمع‌آوری اطلاعات، در جهت هدف‌های درسی مورد نظر است. به عبارت دیگر، با هدف‌های آموزشی برنامه درسی زبان خارجی همخوانی دارد؛

- با طرح نمونه پرسش‌های باز و واگرا، دانش‌آموزان را به اندیشیدن و اظهارنظر وامی‌دارد؛
- معلم را با طراحی آزمون‌های پیشرفت تحصیلی (مستمر و پایانی) آشنا می‌کند؛
- پرسش‌هایی دارد که مستلزم اندیشیدن، کاوشگری و تحقیق کتابخانه‌ای است.

ارزشیابی از ویژگی‌های اختصاصی کتاب‌های «دانش‌افزایی،
 مهارتی و روشی برای معلمان و کارشناسان»
 حوزه آموزشی: زبان خارجی
 عنوان کتاب: نویسنده / مترجم:

کد:

ناشر:

ردیف	ویژگی	۱	۲	۳	۴	۵
		بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد
۱	محتوای کتاب با نیازهای حرفه‌ای معلمان زبان خارجی هماهنگی دارد.					
۲	مباحث این کتاب به شرح تکنیک‌های روش تدریس و یا روش ارزشیابی از درس زبان خارجی می‌پردازند و آن‌ها را برای دبیران تفسیر و تبیین می‌کنند.					
۳	محتوای کتاب به بهبود اطلاعات دانش پایه را برای تدریس زبان خارجی در اختیار معلمان قرار می‌دهد.					
۴	محتوای کتاب به بهبود فرآیند تدریس معلمان از طریق حل مشکلات آموزشی آنان کمک می‌کند.					
۵	از روش‌های جذاب و نوین در ارائه اطلاعات استفاده شده است.					
۶	بین مباحث این کتاب و فناوری روز ارتباط نزدیکی وجود دارد.					
	جمع					
						جمع کل

ارزشیابی از ویژگی‌های اختصاصی کتاب‌های «مرجع برای
دانش‌آموزان» حوزه‌ی آموزشی: زبان خارجی
عنوان کتاب: نویسنده/ مترجم:

ناشر: کد:

۱	۲	۳	۴	۵	ویژگی	ردیف
بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد		
					به نیازهای علمی دانش‌آموزان توجه کافی دارد.	۱
					به رشد و توسعه علمی فراگیران کمک می‌کند.	۲
					از علائم اختصاری برای انتقال مؤثرتر مطالب به فراگیران، با نحو احسن بهره می‌برد.	۳
					به نیازهای اطلاعاتی برانگیخته شده به هنگام مرور برنامه‌های درسی پاسخ می‌دهد.	۴
					به کنجکاوی‌های فراگیران درباره‌ی زبان خارجی پاسخ مناسب می‌دهد.	۵
					مجموعه‌ای مدون از دانش و آژگان پانکات دستوری به استفاده‌کنندگان ارائه می‌دهد.	۶
					ضمیمه‌های لازم و کافی دارد.	۷
					از واژه‌نما به نحو احسن بهره می‌برد.	۸
					توضیحات دستوری یا توضیحات مربوط به تلفظ واژه‌ها، کافی و رسا هستند.	۹
					جمع	
					جمع کل	

ارزشیابی ویژگی‌های اختصاصی کتاب‌های «تمرین»

حوزه‌ی آموزشی: زبان خارجی

نویسنده/ مترجم:

عنوان کتاب:

کد:

ناشر:

ردیف	ویژگی	۵ بسیار زیاد	۴ زیاد	۳ متوسط	۲ کم	۱ بسیار کم
۱	دستور کارها کاملاً واضح هستند.					
۲	حجم مطالب با توانایی فراگیران در پایه مربوطه متناسب است.					
۳	پیوستگی مطالب بین هر درس و درس‌های قبل و بعد رعایت شده است.					
۴	با مطالب مندرج در کتاب درسی فراگیران هیچ‌گونه تناقضی ندارد.					
۵	از نظر تدوین و سازماندهی مطالب، سطح دشواری ارائه مطالب (از ساده به مشکل) رعایت شده است.					
۶	فعالیت‌های کتاب، هر چهار مهارت یادگیری زبان را مدنظر قرار داده‌اند.					
۷	حاوی تمرینات دوره‌ای است.					
۸	با ارائه فعالیت‌ها و تمرین‌های متنوع، کمبودهای احتمالی کتاب‌های درسی را جبران کرده است.					
۹	برای دانش‌آموزان خیلی قوی و نیز دانش‌آموزان خیلی ضعیف، فعالیت‌های متنوع دارد.					
۱۰	از ارائه تمرین‌های بی‌مورد جلوگیری کرده است.					
۱۱	از پاسخ به تمرین‌ها جلوگیری کرده است.					
	جمع					
		جمع				

کل

ارزشیابی ویژگی‌های اختصاصی کتاب‌های «مرجع برای دانش‌آموزان»

حوزهی آموزشی: زبان خارجی

نویسنده / مترجم:

عنوان کتاب:

کد:

ناشر:

۱	۲	۳	۴	۵	ویژگی	ردیف
بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد		
					هر یک از آزمون‌ها را براساس جدول مشخصات آزمون طراحی کرده است.	۱
					از تکنیک‌های متنوع و آزمون‌سازی استفاده کرده است.	۲
					بارم سؤال‌ها مطابق آخرین شیوه‌نامه ارزشیابی نظام آموزشی است.	۳
					دستور کار هر قسمت از آزمون، واضح و روشن است.	۴
					بارم‌بندی سؤال‌ها منطقی است.	۵
					با طرح نمونه سؤال‌های باز و واگرا، دانش‌آموزان را به اندیشیدن وامی‌دارد.	۶
					در طرح آزمون‌های پیشرفت تحصیلی (مستمر و پایانی) راهنمای خوبی برای معلم است.	۷
					سؤال‌های هر آزمون به بخش‌های متفاوت (املا، واژگان، نکات دستوری، درک مطلب و...) اختصاص یافته‌اند.	۸
					آزمون‌ها از روایی محتوا برخوردارند.	۹
					در هر یک از بخش‌های آزمون، سؤال‌ها از ساده به مشکل تنظیم یافته‌اند.	۱۰
					جمع	

جمع کل

ارزشیابی ویژگی‌های اختصاصی کتاب‌های «تمرین»

حوزه‌ی آموزشی: زبان خارجی

عنوان کتاب: نویسنده/ مترجم:

ناشر: کد:

ردیف	ویژگی	۵ بسیار زیاد	۴ زیاد	۳ متوسط	۲ کم	۱ بسیار کم
۱	شامل فعالیت‌های متنوع برای سبک‌های یادگیری، سطوح مختلف یادگیری و علائق متفاوت است.					
۲	مطالب از ساده به مشکل تنظیم شده‌اند.					
۳	شامل بخش‌های دوره و آزمون است.					
۴	توضیحات وازگانی، گرامری و تلفظی مناسب دارد.					
۵	در تمام چهار مهارت (شنیدن، صحبت کردن، خواندن و نوشتن) یا یکی از آنها تمریناتی روان دارد.					
۶	فراگیران را تشویق می‌کند، راهکارهای یادگیری خود را توسعه دهند و در آموختن مستقل شوند.					
۷	به همراه خود، نوارهای ویدئویی، نوار کاست یا کارت‌های آموزشی دارد.					
۸	علاقه دانش‌آموزان را به مطالعه بیشتر تر پیرامون موضوع مربوطه تقویت می‌کند.					
۹	در ارائه مطالب از شیوه‌های نو و جذاب استفاده می‌کند.					
۱۰	جملاتی که در متن‌ها به کار می‌برد، با گفتار روزمره و متداول مطابق است.					
	جمع					
		جمع کل				

ارزشیابی ویژگی‌های اختصاصی کتاب‌های «مرجع برای
دانش‌آموزان»

حوزه‌ی آموزشی: زبان خارجی

نویسنده / مترجم:

عنوان کتاب:

کد:

ناشر:

۱	۲	۳	۴	۵	ویژگی	ردیف
بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد		
					واژگان مورد استفاده در آن، با علاقه‌های دانش‌آموزان تناسب دارد و شامل لغاتی است که فراوانی کاربرد دارند.	۱۱
					از تکنیک‌های متنوع (پرسش‌های پرکردنی، درست یا نادرست؛ چندگزینه‌ای و...) برای درک مطلب استفاده کرده است.	۱۲
					محتوای کتاب را براساس نیازهای دانش‌آموزان درجه‌بندی کرده است.	۱۳
					از واژه‌نما به نحو احسن استفاده کرده است.	۱۴
					متن‌های کتاب، شامل نکات جدید دستوری و واژگان معرفی شده در پایه مربوطه هستند.	۱۵
					فعالیت‌های نوشتاری سایر مهارت‌های زبانی را تقویت می‌کنند.	۱۶
					جمع	
					جمع کل	

سرفصل‌های موضوعی حوزه آموزشی زبان انگلیسی مربوط به دوره‌های مختلف تحصیلی

زبان انگلیسی پایه‌ی اول راهنمایی

الف) نکات دستوری:

۱. ضمائر فاعلی	
۲. زمان حال فعل:	to be (am-is-are)
۳. ضمائر اشاره:	(this- that- these- those)
۴. حروف تعریف:	a/an
۵. زمان حال ساده‌ی فعل	to have
کلمه‌های پرسشی	What- How

ب) واژگان:

۱. اعداد یک تا پانزده
۲. اشیای موجود در کلاس
۳. اشیاء موجود در خانه
۴. تعدادی از وسایل نقلیه
۵. تعدادی از حیوانات
۶. تعدادی از ظروف آشپزخانه
۷. اعضای خانواده
۸. برخی از مکان‌ها
۹. تعدادی از لباس‌ها
۱۰. تعدادی از شغل‌ها
۱۱. دایره‌ی واژگان = ۱۵۰ لغت

ج) اصطلاحات مربوط به مکالمه:

1. Hello
2. How are you?
3. I am fine
4. Very well
5. Thank you
6. Thanks
7. Good morning
8. Good bye
9. How is school?
10. It's Ok.

***

زبان انگلیسی پایه‌ی دوم راهنمایی

الف) نکات دستوری

1. There is / are

۲. صفات ملکی

۳. جمله‌های امری و نهی

۴. زمان حال ساده

۵. زمان حال استمراری

۶. گذشته فعل to be

۷. کلمه‌های پرسشی نظیر:

What- When- Where- How- How many- Who- Whos

ب) واژگان:

۱. اعداد پانزده تا یکصد

۲. رنگ‌ها

۳. تعدادی از افعال

- ۴. اعضای بدن
- ۵. ایام هفته
- ۶. تعدادی از بازی‌ها
- ۷. تعدادی از شغل‌ها
- دایره‌ی واژگان = ۳۵۰ لغت

ج) اصطلاحات مربوط به مکالمه

- 1. What time is it?
- 2. What color.....?
- 3. You are welcome
- 4. Excuse me
- 5. Jaust fine
- 6. Hi
- 7. Please
- 8. Ok
- 9. Let's
- 10. Nice to see you

***

زبان انگلیسی پایه سوم راهنمایی

الف) نکات دستوری:

- ۱. صفت و موصوف
- ۲. مضاف و مضاف‌الیه
- ۳. ضمایر مفعولی
- ۴. کاربرد قید تکرار در جمله
- ۵. قیده‌ای کمی (a few-a little – some- many- much – a lot of)
- ۶. زمان گذشته‌ی ساده

۷. زمان گذشته‌ی مستمر
۸. قیده‌های حالت
۹. زمان آینده‌ی ساده
۱۰. کاربرد May- Can- Should

ب) واژگان:

۱. تعدادی از صفات
  ۲. تعدادی از حروف اضافه
  ۳. قیود تکرار
  ۴. نام تعدادی از حیوانات
  ۵. تعدادی از شغل‌ها
  ۶. تعدادی از افعال
  ۷. نام چند تا از غذاها
  ۸. نام چند تا از میوه‌ها و سبزی‌ها
  ۹. اعضای خانواده
  - ۱۰- قیده‌های زمان
- دایره‌ی واژگان: ۵۰۰ لغت

ج) اصطلاحات مربوط به مکالمه

1. Who's speaking?
2. Are you feeling well?
3. Bye
4. See you Later
5. Thank God
6. Look like
7. Sure
8. How old...?
9. All right

10. Can I help you?
11. Let's...
12. Come from
13. go shopping
14. Say hello to
15. Not too bad
16. Have a good time
17. be in a hurry
18. have an accident
19. have a break
20. have a test
21. what's the matter?

***

زبان انگلیسی پایه ی اول متوسطه

الف) نکات دستوری

1. must; have to; hat to; couldn't' should

۲. کاربرد It به عنوان یک ضمیر غیرمرجع برای بیان وقت، فاصله، وضعیت

هوا و...

۳. مقایسه ی صفت‌ها و قیده‌های حالت

۴. ترتیب قرار گرفتن قیده‌های حالت و مکان و زمان در یک جمله

۵. جمله‌هایی که نقش اسم را ایفا می‌کنند

۶. جمله‌های مجهول

۷. زمان ماضی نقلی (حال کامل)

ب) واژگان:

۱. دایره واژگان = ۱۰۰۰ لغت

شامل:

۲. افعال

۳. حروف اضافه

۴. اسامی ملیت‌ها

۵. صفت‌ها و قیده‌ها

۶. اسامی لباس‌ها

۷. اسامی حیوانات

۸. شغل‌ها

ج) اصطلاحات مربوط به مکالمه:

1. Nice to meet you
2. Glad to meet you
3. Where ... from?
4. What ... look like?
5. Will you...?
6. Not at all
7. Of course
8. Certainly
9. Anything else?
10. What size...?

***

زبان انگلیسی پایه دوم متوسطه

الف) نکات دستوری:

۱. زمان گذشته کامل (ماضی بعید)

۲. ضمائر ملکی

۳. کاربرد اسم به جای صفت

۴. جمله‌های شرطی نوع اول و نوع دوم

۵. ضمائر انعکاسی و تأکیدی

۶. کاربرد دو فعل به دنبال هم

۷. حرف تعریف the
۸. فرق بین any و no

ب) واژگان:

دایره واژگان = ۱۴۰۰ لغت

شامل:

۱. افعال - صفات

۲. حروف اضافه

۳. نام غذاها

۴. نام برخی از مکان‌ها و تعداد زیادی اسم‌های معنا

ج) اصطلاحات مربوط به مکالمه

1. Would you mind...?
2. for a while
3. You' re welcome
4. Would like
6. go hungry
7. go in a trip
8. get into trouble
9. get mixed up
10. How is everything with you?
11. Make a mistake
12. Here you are.

***

زبان انگلیسی پایه‌ی سوم متوسطه

الف) نکات دستوری:

۱. جمله‌های موصولی

۲. جمله‌های مجهول

۳. استفاده از **be going to** برای زمان آینده
۴. کاربرد مصدر بعد از فعل
۵. کاربرد اسم مصدر بعد از فعل
۶. افعال دوکلمه‌ای
۷. کاربرد حروف اضافه بعد از یک فعل با یک صفت
۸. موارد حذف ضمائر موصولی
۹. اسم‌ها قابل شمارش و غیرقابل شمارش
۱۰. کاربرد اسم مصدر بعد از حروف اضافه
۱۱. نقل قول غیرمستقیم

(ب) دایره واژگان: ۲۷۵۰ لغت

***

زبان انگلیسی دوره‌ی پیش‌دانشگاهی

الف) نکات دستوری:

۱. کاربرد **so-such- enough- too- very**
۲. زمان حال کامل استمراری (ماضی نقلی استمراری)
۳. موارد استفاده‌ی **either- neither- so- too**
۴. وجه سببی
۵. کاربرد اسم مصدر
۶. گذشته‌ی **should** به معنای باید
۷. گذشته‌ی **could** به معنای امکان وقوع عملی در گذشته
۸. گذشته **may** و **might** به معنای احتمال
۹. جمله‌های شرطی (نوع سوم)
۱۰. بیان آرزو
۱۱. نقل قول غیرمستقیم
۱۲. دوره‌ی افعال دوکلمه‌ای

۱۳. کاربرد اسم مصدر در ابتدای جمله

(ب) دایره‌ی واژگان = ۲۵۰۰ لغت

(ج) اصطلاحات:

1. Never mind
2. I do apologize
3. How much is that...?
4. My Goodness
5. That's a pity
6. That's a shame
7. How awful!
8. How terrible!
9. What a pity!
10. What a shame!
11. Let me see

مجموعه راهنماهای تولید کتاب‌های آموزشی می‌کوشد تا یافته‌های علمی کاربردی و دیدگاه‌های صاحب‌نظران درباره‌ی سامان‌بخشی کتاب‌های آموزشی را برای استفاده‌ی نویسندگان، ناشران و سایر پدیدآورندگان کتاب‌های آموزشی ارائه کند..

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات کمک‌آموزشی
دبیرخانه سامان‌بخشی کتاب‌های آموزشی